

Izvajanje dela v korist skupnosti – kvalitativna študija v ljubljanski regiji¹

Gorazd Meško,² Rok Hacin,³ Petra Žiberna⁴, Mojca M. Plesničar⁵

V prispevku se osredotočamo na izvajanje dela v korist skupnosti kot oblike alternativnega kaznovanja v Sloveniji. V prvem delu prispevka pojasnjujemo razvoj zakonskih temeljev izvajanja dela v korist skupnosti v Sloveniji ter predstavljamo sodelujoče pri izvajanju dela v korist skupnosti. V drugem delu prispevka razlagamo rezultate preliminarne študije dela v korist skupnosti kot oblike alternativne kazenske sankcije v ljubljanski regiji. Za potrebe študije smo opravili strukturirane intervjuje z mentorji, koordinatorji, sodnico, tožilko in osebami, napotnimi na delo v korist skupnosti v 21 izvajalskih organizacijah, centrih za socialno delo, sodišču in tožilstvu. Ugotovili smo, da so kljub dolgoletni zakonski ureditvi dela v korist skupnosti organizacije na območju Ljubljane začele sprejemati osebe na delo po letu 2004 (večina od leta 2011 do 2013). Komunikacija med centri za socialno delo in izvajalskimi organizacijami poteka dobro, kljub pomanjkanju osebne komunikacije (komunikacija je večinoma potekala po telefonu ali elektronski pošti). Ugotovili smo, da se več kot polovica zaposlenih v organizacijah ne počuti dovolj usposobljenih za delo z osebami, ki so napotene na delo v splošno korist. Hkrati pa so osebe, ki so opravljale delo v splošno korist, poudarjale strokovnost in dobre izkušnje s centri za socialno delo in izvajalskimi organizacijami. Na podlagi ugotovitev sklepamo, da sodelovanje med izvajalskimi organizacijami, centri za socialno delo, tožilstvom in osebami, napotnimi na delo v splošno korist na območju ljubljanske regije, poteka ustrezno, skladno z načeli izvajanja dela v splošno korist. Kljub temu bi bilo treba zagotoviti več izmenjav informacij in razprav na področju dobrih praks izvajanja dela v splošno korist. Pomembna vloga pri izvajanju dela v korist skupnosti bo v prihodnosti pripadala probacijski službi (podpora tožilstvu, sodiščem, centrom za socialno delo in izvajalskim organizacijam, usmerjanje storilcev kaznivih dejanj in pomoč širši skupnosti), ki pa se trenutno šele ustanavljajo.

Ključne besede: alternativne kazenske sankcije, delo v korist skupnosti, raziskava, ljubljanska regija, Slovenija

UDK: 343.8

1 Uvod

V preteklosti so kazenske sankcije in njihovo izvajanje korenito spreminjali. Spremembe so potekale največ zaradi humanizacije. Posamezne skupnosti so sčasoma prešle s pretežno smrtnih na telesne in pozneje prostostne kazni, v zadnjem obdobju pa tudi na skupnostne kazni (Petrovec,

Plesničar in Kravanja, 2015). Takšnemu razvoju so botrovale predvsem spremembe v družbi, delno so ga omogočili tudi tehnološki napredek, povečanje varnosti v družbi in razvoj preprečevanja kriminalitete (Bottoms, Gelsthorpe in Rex, 2011). Med zadnje razvite sankcije sodijo t. i. alternativne ali skupnostne sankcije, ki jim sodobni pravni sistemi posvečajo vse več pozornosti. Njihov osnovni smoter je nadomestiti kratkotrajne zaporne kazni in uporabo zapornih kazni zmanjšati na minimum (Robinson in McNeill, 2015; Šelih, 2007).

Širšo uporabo skupnostnih sankcij za zmanjševanje uporabe zaporne kazni spodbujajo številni mednarodni pravni dokumenti: na ravni Sveta Evrope sta med pomembnejšimi Priporočilo Sveta ministrov o evropskih pravilih skupnostnih sankcij in ukrepov iz leta 1992 (Svet Evrope, 1992) ter Priporočilo Sveta ministrov o izboljšanju implementacije evropskih pravil o skupnostnih sankcijah in ukrepih iz leta 2000 (Svet Evrope, 2000). Med pomembnejše dokumente Organizacije združenih narodov [OZN] umeščamo t. i. Tokijska pravila (Minimalna pravila OZN o skupnostnih sankcijah) (OZN, 1990), sprejeta na Generalni skupščini leta 1990. Na ravni EU je s področja skupnostnih sankcij po-

¹ Prispevek je nastal v okviru TRP Legitimnost in zakonitost policijske dejavnosti, kazenskega pravosodja in izvrševanja kazenskih sankcij (št. projekta J5-5548, ARRS, 2013–2016).

² Dr. Gorazd Meško, redni profesor za kriminologijo in predstojnik Inštituta za varstvoslovje, Fakulteta za varnostne vede Univerze v Mariboru. E-pošta: gorazd.mesko@fvv.uni-mb.si

³ Rok Hacin, magister varstvoslovja, asistent za kriminologijo in mladi raziskovalec, Fakulteta za varnostne vede Univerze v Mariboru. E-pošta: rok.hacin@fvv.uni-mb.si

⁴ Petra Žiberna, magistrska študentka, Fakulteta za varnostne vede Univerze v Mariboru. E-pošta: petra.ziberna@student.um.si

⁵ Dr. Mojca M. Plesničar, docentka in raziskovalka, Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani. E-pošta: mojca.plesnicar@pf.uni-lj.si

membna Resolucija Evropskega parlamenta o pogojih izvrševanja pripora in zaporne kazni (Evropski parlament, 2011).

V večini sistemov in v vseh omenjenih dokumentih med skupnostnimi sankcijami zaseda posebno mesto delo v korist skupnosti. Gre za sankcijo, pri kateri mora storilec kaznivega dejanja opraviti določeno število ur družbenokoristnega dela. Ureditve se po državah med seboj razlikujejo, vsem pa je skupno to, da delo, ki ga opravi storilec, predstavlja sankcijo za storjeno kaznivo dejanje (Robinson in McNeill, 2015).

Prve tovrstne sankcije so se pojavile v sredini šestdesetih let v ameriški zvezni državi Kaliforniji za nekatere ženske obsojenke, za katere je sodišče ocenilo, da bi jih zapor preveč prizadel (predvsem zaradi skrbi za otroke), denarnih sredstev za plačilo denarne kazni pa niso imele. V sedemdesetih letih so se alternativne kazenske sankcije uveljavile v Kanadi, Avstraliji in Novi Zelandiji, v osemdesetih pa se je začela širitev alternativnih kazenskih sankcij v Evropo (Danska, Nemčija, Francija, Nizozemska itd.) (Petrovec, 2000, 2015). Zaradi različnih izhodišč so ureditve po Evropi in svetu med seboj različne, vendar je zaradi omenjenih mednarodnih dokumentov vsaj v Evropi mogoče zaznati skupne trende in ideje. Vsaj na začetku je razvoj v skupnost usmerjenih sankcij predstavljal korak k zmanjševanju populacije v zaporih in izboljšanju ponovnega vključevanja storilcev v skupnost (Aebi, Delgrande in Marguet, 2015; Van Zyl Smit, Snacken in Hayes, 2015), v nadaljnjem razvoju pa sta pomemben del v razpravah in ureditvah alternativnih sankcij zavzela sistema probacije in pogojnega odpustanja iz zapora (Kristoffersen, 2010; Van Zyl Smit et al., 2015).

Pogostost izrekanja skupnostnih sankcij v Evropi se je v zadnjih desetletjih pomembno povečala (Canton, 2009). Skupnostne sankcije se izvajajo v različnih oblikah: kot alternativa zaporni kazni, kot poseben pogoj pri pogojnem odpustu ali kot samostojna kazenska sankcija. Uporaba v skupnost usmerjenih sankcij ni pripeljala do pričakovanega zmanjšanja zaporske populacije, saj se je ta v enakem obdobju naraščala še bolj intenzivno. Zato je pomembna tudi razprava o prispevku izvajanja alternativnih kazenskih sankcij k razširitvi mreže kazenskopravnih ukrepov (t. i. *net widening*), kar kaže, da se alternativne sankcije ne uporabljajo kot alternative zaporu, temveč zajamejo del prebivalstva, ki bi sicer prejelo blažje ali sploh nikakršne sankcije (Aebi et al., 2015; Dvornik, 2016).

V slovenski kazenski sistem so alternativne sankcije vstopile s sprejemom prvega kazenskega zakonika [KZ-94] leta 1994, kjer je bila v 107. členu dopuščena možnost alternativnega načina izvrševanja kazni zapora v obliki dela v korist humanitarnih organizacij ali lokalne skupnosti (Kazenski zakon Republike Slovenije, 1994). Že na začetku so bile tako skupnostne sankcije postavljene kot alternativa zaporni kazni

in torej po naravi nesamostojne (Bele, 2001; Šelih, 2007), kar se je ohranilo do danes. Pomembnejše spremembe so se na normativni ravni zgodile s sprejemom novega kazenskega zakonika [KZ-1] leta 2008, še bolj korenito pa je bilo v ureditve alternativnih sankcij poseženo z novelama [KZ-1B] in [KZ-1C], ki sta možnost njihove uporabe razširili in podrobneje uredili (Kazenski zakonik, 2008; Zakon o spremembah in dopolnitvah Kazenskega zakonika, 2011, 2015).

V prispevku bomo predstavili rezultate študije o delu v korist skupnosti kot oblike alternativne kazenske sankcije, ki smo jo izvedli v obdobju od novembra 2015 do januarja 2016 na območju ljubljanske regije. V študiji smo se osredinili predvsem na postopek napotitve oseb na opravljanja del v korist skupnosti in izkušnje, ki jih imajo z delom v korist skupnosti izvajalske organizacije, centri za socialno delo, tožilstvo in sodišče ter osebe, ki so opravljale delo v korist skupnosti. Obenem smo želeli preveriti, kakšno je stanje izvrševanja dela v korist skupnosti na področju ljubljanske regije (število organizacij, sodelovanje med koordinatorji izvajalci in osebami, napotenimi na delo v korist skupnosti). Na podlagi ugotovitev raziskovanja bomo v zaključnem delu prispevka predlagali izboljšave na področju izvajanja dela v korist skupnosti v Sloveniji in smernice za prihodnje raziskovanje.

2 Delo v korist skupnost

Delo v korist skupnosti oziroma delo v splošno korist je oblika alternativne kazenske sankcije, ki se izvaja v obliki opravljanja dela v korist lokalne skupnosti, humanitarne organizacije in drugih organizacij, ki opravljajo nepridobitno delo. Delo v korist skupnosti lahko predstavlja tudi neke vrste restorativen ukrep, ki poravnava škodo skupnosti, ki je nastala kot posledica deviantnega ravnanja nekega posameznika (Kmet, 2007). Ena bistvenih prednosti tovrstne sankcije je, da se storilec sooči s posledicami svojih dejanj, ki naj bi nanj učinkovale poučno. S tovrstnimi programi se zato lahko: 1) pomaga storilcem, da se naučijo kontrolirati svoja čustva, 2) zmanjšuje verjetnost za nasilne izpade v družini in 3) uspešno odpravi storilčevo odvisnost (McFarlane, 2010; Ministrstvo za pravosodje, 2016).

Med pozitivne lastnosti alternativnih kazenskih sankcij in dela v korist skupnosti specifično prištevamo: 1) zmanjševanje nasilnosti pravosodnega sistema, 2) zmanjševanje stroškov pravosodnega sistema, 3) sodelovanje okolja s pravosodnim sistemom (javnomnenjska podpora), 4) primernost tovrstnih kazni za mladoletnike, 5) resocializacijsko funkcijo, 6) možnost kombinacije tovrstne sankcije z drugimi sankcijami, 7) manjšo oziroma odpravljeno stigmatizacijo storilca in 8) povečanje zmogljivosti sodišč (Petrovec, 2000). Delo v korist sku-

pnosti lahko odpravlja nastalo škodo, pri čemer so upoštevani interesi skupnosti, žrtve in storilca. Hkrati predstavlja vzgojno sankcijo v smislu nesprijemljivosti storjenega dejanja.

Pomanjkljivosti skupnostnih sankcij so lahko vidne v: 1) nespremenjenem deležu povratnikov, 2) neustreznem obravnavanju posameznikov (predvsem odvisnikov), 3) pomanjkanju podpore javnosti, ki zaznava tovrstne sankcije kot premile, 4) vprašljivosti rehabilitacijskega učinka in 5) samovoljnosti odločanja o številu ur, ki so dodeljene storilcu (Centre for Social Justice, 2014).

Za neuspeh sankcije dela v korist skupnosti sta kriva predvsem: 1) nesodelovanje storilcev (kazen ne more biti učinkovita, če storilec ne pride na delo oziroma ne želi sodelovati pri rehabilitaciji) in 2) dolge čakalne vrste za odslužitev dodeljene sankcije (Centre for Social Justice, 2014). Oba razloga, ki izhajata iz angleškega konteksta, sta relevantna tudi za slovenski prostor. Prvi po naravi stvari, pri drugem pa so izkušnje iz preteklosti v Sloveniji problematične, saj so se pojavljale težave z zastaranjem izvršitve kazni, ki so najbolj pripeljale ukrep na slab sloves (Dežman, 2011; Petrovec, 2000).

3 Zakonski okviri izvrševanja dela v korist skupnosti v Sloveniji

Delo v korist skupnosti se v slovenskem prostoru pojavlja od sredine devetdesetih let. Glede na starost storilcev, ki jim je izrečeno delo v korist skupnosti, lahko ločimo primere, ko je delo v korist skupnosti določeno mladoletnim storilcem, in primere, ko je določeno polnoletnim storilcem. Pri obeh skupinah se lahko delo v korist skupnosti izreče v primeru prekrškov, odvracanja od kazenskega postopka ter v primeru, ko prevzame vlogo sankcije. O uvajanju ukrepa zoper mladoletnike in spremljajočih težavah je bilo v našem prostoru precej napisanega (Filipčič, 2006a, 2006b), manj pozornosti je bilo posvečene polnoletnim storilcem kaznivih dejanj, ki jim je izrečen ta ukrep, zato bomo v nadaljevanju natančneje razdelali normativne podlage za njegov izrek.

3.1 Delo v korist skupnosti kot način izvršitve zaporne in denarne kazni

Osnovna oblika izvršitve kazni zapora se skladno s KZ-1 (2008) izvaja v zavodih za prestajanje kazni zapora. Ob tem je zakon predvsem z novelama B in C odprl še nekatere druge možnosti, ki jih sodišče lahko izbere v nekaterih zakonsko določenih primerih. Tako so poleg klasičnega izvrševanja zaporne kazni v zavodu mogoči še izvrševanje kazni zapora v obliki t. i. vikend zapora (obsojenec v zavodu preživlja dela proste dni, druge pa v zunanjem okolju), v obliki hišnega zapora (ob-

sojencu je gibanje, skupaj s stiki in podobnim, omejeno na območje doma) in v obliki dela v korist skupnosti (Zakon o spremembah in dopolnitvah Kazenskega zakonika, 2011, 2015).

Delo v korist skupnosti kot način izvršitve kazni zapora lahko sodišče izbere takrat, ko je obsojencu izrečena kazen zapora do dveh let. Izjemo predstavljajo kazniva dejanja zoper spolno nedotakljivost, pri katerih takšno izvrševanje ni dovoljeno (KZ-1, 2008: 86. člen, sedmi odstavek). Sodišče se lahko za takšno obliko izvršitve kazni zapora odloči le, če predlog zanjo poda obsojenec oz. če je takšen predlog podan v sporazumu o krivdi ali ob priznanju, kar predstavlja pomembno procesno oviro za takšno odločitev. Sodišče o izvrševanju kazni v obliki dela v korist skupnosti odloča bodisi v sami sodbi bodisi v ločenem sklepu, odvisno od tega, kdaj je obsojenec podal predlog (Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku [ZKP-M], 2014: 129.a člen). Pri presojanju, ali bi bilo delo v korist skupnosti za obsojenca primerno, mora sodišče upoštevati zlasti vedenje obsojenca v času odločanja, nevarnost ponovitve dejanja na prostosti, možnost in sposobnost za opravljanje primerne dela ter osebne in družinske razmere obsojenca v času predvidenega izvrševanja kazni (KZ-1, 2008: 86. člen, osmi odstavek). Ob tem je sodna praksa razvila drugačno interpretacijo, po kateri naj sodišče za to odločitev tehta »težo dejanja, vzroke za dejanje in okoliščine, v katerih je bilo storjeno, ter nevarnost, ki jo storilec predstavlja za družbo« (Vrhovno sodišče Republike Slovenije, 2010). Takšna interpretacija je vsaj nenavadna, saj pomeni vnovično upoštevanje dejstev, ki so bila pomembna že ob izbiri in domeri ustrezne kazni, in zanemarja očitno rehabilitativno usmeritev zakonske določbe (Dvornik, 2016). Sodišče pri določanju obsega dela upošteva pretvornik, ki ga zapoveduje KZ-1: za vsak izrečeni dan zapora se obsojencu določi 2 uri dela v splošno korist (KZ-1, 2008: 86. člen, sedmi odstavek).

Delo v korist skupnosti je mogoče izreči tudi kot način izvršitve denarne kazni, pri čemer je višina denarne kazni, ki jo je mogoče poplačati na takšen način, omejena na 360 dnevnih zneskov, en dnevni znesek pa se nadomesti z eno uro dela (KZ-1, 2008: 87. člen, četrti odstavek).

V primerih, ko obsojeni ne opravi dela ali krši svoje obveznosti, sodišče, ki je o tem ustrezno obveščeno, odloči, da se kazen izvrši v svoji osnovni obliki (torej bodisi v obliki zapora bodisi denarne kazni).

3.2 Delo v korist skupnosti kot način odvracanja od kazenskega postopka

Med možnostmi, ki jih Zakon o kazenskem postopku (ZKP-M, 2014) daje tožilcu za odvracanje od kazenskega postopka, se delo v splošno korist lahko pojavi dvakrat.

1) V primerih, ko državni tožilec ovadbo ali obtožni predlog prepusti v postopek poravnavanja, kar lahko stori takrat, ko je za kaznivo dejanje predpisana denarna kazen ali zapor do treh let (in nekaterih drugih primerih), lahko sporazum, sklenjen med osumljencem in oškodovancem, s sodelovanjem poravnalca določi, da osumljeni opravi določeno delo v splošno korist (ZKP-M, 2014: 161. člen);

2) V praksi bolj pogosta možnost, nastopi takrat, ko se tožilec odloči za možnost odloženega pregona. Ta je znova mogoč, če sta za kaznivo dejanje predpisana denarna kazen ali zapor do treh let (in v nekaterih drugih primerih), državni tožilec pa se odloči, da osumljencu naloži opraviti splošno koristno delo (ZKP-M, 2014: 162. člen).

V obeh primerih je opraviti naloženo delo v splošno korist pogoj za pozitivne učinke postopka odvratanja, torej zavrnjenja ovadbe in zaključka postopka pred njegovo nadaljnjo formalizacijo. Pri tem Zakon o kazenskem postopku (ZKP-M, 2014) državnemu tožilcu ne daje natančnejših navodil o tem, v katerih primerih in po kakšnih merilih naj se odloča za takšne rešitve.

3.3 Delo v korist skupnosti pri prekrških

Trenutna ureditev v Zakonu o prekrških [ZP-1] (2011) ne predvideva dela v splošno korist kot ločene sankcije, temveč le kot možnost izogniti se že razveljavljenemu uklonilnemu zaporu. Storilcu, ki zaradi slabega finančnega stanja ne more plačati globe, lahko sodišče na njegovo prošnjo plačilo globe nadomesti z opravljanjem najmanj 40 in največ 400 ur dela v splošno korist (ZP-1, 2011: 19. člen).

Zaradi razveljavitve uklonilnega zapora je trenutna ureditev manj aktualna, še manj pa zaradi sprejetja novele Zakona o prekrških (2016), ki bo začela veljati novembra 2016 in znova korenito posega v sistem sankcij za prekrške. Kot najhujšo sankcijo uvaja problematičen nadomestni zapor, na novo pa ureja primere, ko bo v postopku o prekršku določeno delo v korist skupnosti. Novi 19.a člen Zakona o prekrških (2016) tako določa, da lahko storilec, ki ne zmore plačati globe ali stroškov v višini najmanj 300 evrov, predlaga, da se to nadomesti z delom v splošno korist. O tem sodišče ne presoja vsebinsko, temveč upošteva zgolj formalno merilo: če bi bil storilec upravičen do redne brezplačne pravne pomoči po merilu iz Zakona o brezplačni pravni pomoči [ZBPP] (2004), predlogu ugodni, sicer pa ne. Obseg je po novem omejen na najmanj 30 in največ 400 ur (Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o prekrških [ZP-1]), 2016).

3.4 Zakonska opredelitev izvrševanja dela v korist skupnosti

V vseh primerih, ko je delo v korist skupnosti določeno, je ključni nosilec aktivnosti pri njegovi izvršitvi Center za socialno delo (CSD). Ta skrbi za dosledno upoštevanje navodil sodišča ali tožilstva in skladno s ključnima izvršilnima predpisoma – Zakonom o izvrševanju kazenskih sankcij [ZIKS] (2015) in Pravilnikom o izvrševanju dela v splošno korist (2008) – skrbi za izvedbo ukrepa oz. sankcije. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij (2015) določa, da se kot delo v splošno korist šteje vsakršna oblika opravljanja dela obsojenca v javnem interesu, ki ni namenjena pridobivanju dobička (Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o izvrševanju kazni zapora, 2008; Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij [ZIKS-1F], 2015).⁶

Izvrševanje dela v splošno korist za obsojenca pripravi, vodi in nadzoruje CSD, katerega pristojnost je določena po predpisih o socialnem varstvu. Napotena oseba delo opravlja brez nadomestila, vendar skladno z osnovnimi penološkimi načeli ne krije stroškov izvrševanja ukrepa – torej zavarovanja za primer poškodbe pri delu ali poklicne bolezni in primer smrti kot posledice poškodbe pri delu ali poklicne bolezni, zdravstvenega pregleda in usposabljanja za varno opravljanje dela. Ti se krijejo iz državnega proračuna, nedavno pa so se spremenili stroški prevoza in malice, ki jih od 2015 dalje krije storilec sam, razen v primeru, ko je upravičen do socialnovarstvenih prejemkov (ZIKS-1F, 2015: 13. člen).

Pravilnik, ki podrobneje ureja vprašanja izvrševanja dela v korist skupnosti, združuje vse opisane načine, po katerih je mogoče določati delo v korist skupnosti, in enotno ureja izvrševanje tega ukrepa za vse izmed njih. Takšna rešitev je mogoča, saj vsaka normativna podlaga posebej (Kazenski zakonik, Zakon o kazenskem postopku in Zakon o prekrških) določa obseg in roke za izpolnitev nalog.

Iz predpisov izhaja, da imajo pri izvrševanju dela v korist skupnosti poleg storilca in ob tožilstvu in sodišču pomembno vlogo trije subjekti: 1) centri za socialno delo, 2) izvajalske organizacije in 3) koordinatorji, ki urejajo izvajanje dela v korist skupnosti. O teh bomo podrobneje razpravljali v nadaljevanju.

⁶ Izvajalska organizacija, v kateri obsojenec opravlja delo v splošno korist, je lahko vsaka pravna oseba v Republiki Sloveniji, ki opravlja humanitarne ali komunalne dejavnosti, dejavnosti s področja varstva narave ali druge dejavnosti v javnem interesu, če teh dejavnosti ne izvaja izključno zaradi pridobivanja dobička (ZIKS-1F, 2015: 13. člen, drugi odstavek).

4 Opravljanje dela v splošno korist v Sloveniji

Za izvršitev zaporne kazni v obliki dela v splošno korist morajo v slovenskem sistemu poleg obsojenca sodelovati: 1) centri za socialno delo, 2) izvajalske organizacije in 3) koordinatorji.

4.1 Center za socialno delo

Centri za socialno delo so po predpisih o socialnem varstvu pristojni za opravljanje, pripravo, vodenje in nadzorovanje izvajanja dela v splošno korist, s katerim sodišče nadomesti plačilo globe ali zaporno kazen oziroma ga določi državni tožilec. Center za socialno delo osebo, ki je bila napotena na opravljanje dela v splošno korist, povabi na začetni razgovor. Na podlagi razgovora, osebnih lastnosti, družinskih razmer, zdravstvenega stanja, zaposlenosti, sposobnosti, znanj in veščin obsojenca center za socialno delo določi okvir nalog, ki bi jih lahko opravljal posamezni kandidat. Poleg navedenega center za socialno delo upošteva tudi lokacijo stalnega oziroma začasnega bivališča napotene osebe, saj se delo opravlja znotraj kraja bivanja. V nadaljevanju center skupaj z obsojencem izbere možne izvajalske organizacije, nakar skliče koordinacijski sestanek, kateremu prisostvujejo predstavnik centra za socialno delo, napotena oseba in predstavnik izvajalske organizacije. Na sestanku se določi vrsta dela, urnik, obveznosti in pravice obsojenca, nadzor nad opravljanjem dela itd. O poteku koordinacijskega sestanka se vodi zapisnik, ki se posreduje pristojnemu sodišču, ki je obravnavalo zadevo. Na podlagi zapisnika Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (v nadaljevanju URSIKS) sklene pogodbo z izvajalsko organizacijo. Pogodba se skupaj z zapisnikom ponovno posreduje pristojnemu centru za socialno delo in sodišču, ki izda poziv za začetek opravljanja dela v splošno korist (Slana, 2014).

4.2 Izvajalska organizacija

V Sloveniji je prijavljenih več kot 900 izvajalskih organizacij, ki sodelujejo pri izvrševanju alternativnih oblik kazenskih sankcij. Delo v splošno korist se najpogosteje opravlja v samoupravnih lokalnih skupnostih, vendar možnosti za delo nudijo tudi osnovne šole, župnije, športni in mladinski centri, domovi za starejše, knjižnice, območna združenja Rdečega križa, vzgojni zavodi, stanovanjske skupine, nekatera dobrodelna društva itd. Organizacija oziroma pravna oseba se prostovoljno odloči, da se bo pridružila izvajalskim organizacijam dela v splošno korist ter da bo v svoje delovanje vključila osebo, ki je v kazenskem postopku. To lahko v praksi predstavlja veliko težavo, predvsem z vidika predsodkov drugih zaposlenih in uporabnikov. Postopek za vključitev organizacije med izvajalske organizacije je relativno enostaven – organizacija mora regijskemu koordinatorju posredovati izjavo oziroma prošnjo za pristop med izvajalske organizacije. V izjavi organizacija

navede opravila oziroma možna dela, ki bi jih lahko napotena oseba opravljala v organizaciji. Pred nastopom dela mora napotena oseba opraviti zdravniški pregled, po potrebi pa tudi tečaj iz varstva pri delu. Hkrati mora izvajalska organizacija napoteni osebi za obdobje opravljanja dela zagotoviti zavarovanje (za primere poškodb pri delu in poklicnih boleznih) in ji vrniti potne stroške ter stroške malice (če delavnik osebe preseže 4 ure), če je oseba upravičena do socialnovarstvenih prejemkov. Delo lahko napotena oseba opravlja po skrajšanem ali polnem delavniku, med tednom in tudi ob koncu tedna. Po zaključenem delu napotene osebe izvajalska organizacija pošlje na center za socialno delo poročilo o zaključku dela, ki mu priloži mesečni zahtevek za povračilo stroškov (Center za socialno delo Maribor, 2016). V vsaki izvajalski organizaciji določijo tudi koordinatorja, ki sodeluje s centrom za socialno delo in usklajuje ter skrbi za izvajanje dela v splošno korist.

4.3 Koordinatorji

Koordinatorji predstavljajo glavno vez med centri za socialno delo in izvajalskimi organizacijami. Koordinatorji za izvajanje nadomestne kazni in drugih ukrepov v splošno korist delujejo regijsko. Njihove naloge obsegajo: 1) evidentiranje in izbor mreže organizacij, ki so pripravljene zagotavljati delovne naloge, 2) sklenitev pisnega dogovora z izvajalskimi organizacijami na območju pristojne regije, 3) vzdrževanje mreže izvajalskih organizacij, 4) sodelovanje s sodišči pri oblikovanju seznama nalog v splošno korist in 5) sodelovanje s samoupravnimi lokalnimi skupnostmi, ki zagotavljajo delovne naloge in izvajalske organizacije. Nadalje, koordinatorji sodelujejo pri: 1) usklajevanju izdelave protokolov med sodišči, državnim tožilstvom, poravnalci, izvajalskimi organizacijami in centri za socialno delo, 2) nudenju strokovne podpore strokovnim delavcem na centrih za socialno delo, 3) zagotavljanju pogojev za začetek izvajanja nadomestne kazni in 4) nadziranju izvajanja dela v splošno korist znotraj izvajalskih organizacij (Slana, 2014).

V nadaljevanju predstavljamo potek in ugotovitve študije o izvrševanju dela v splošno korist kot obliko alternativne kazenske sankcije na območju ljubljanske regije.

5 Metode raziskovanja

Za izvedbo študije smo uporabili kvalitativni pristop raziskovanja, v obliki strukturiranih intervjujev. Vprašanja za izvedbo intervjujev smo predhodno oblikovali na podlagi pregleda literature. Za strukturirane intervjuje, s katerimi smo pridobili le odgovore na predhodno oblikovana vprašanja (Robert Wood Johnson Foundation, 2016), smo se odločili, ker so nas zanimala specifična področja izvajanja dela v ko-

rist skupnosti. Podatki za študijo so bili zbrani v 21 izvajalskih organizacijah, centru za socialno delo, tožilstvu in sodišču s področja ljubljanske regije v obdobju od novembra 2015 do januarja 2016.⁷ Z mentorji (15 oseb), koordinatorji (15 oseb), sodnico in tožilko so bili opravljeni strukturirani intervjuji, ki so v povprečju trajali 30 minut. Hkrati smo v raziskovane vključili osebe, ki so bile v času opravljanja intervjujev na prestopanju dela v splošno korist v navedenih organizacijah oziroma so to delo že opravile in so opravljale delo kot prostovoljci (štiri osebe). Odgovore smo zapisali in jih prepisali v elektronsko obliko. Sledila je analiza.

Postopek analize odgovorov intervjuvancev lahko strnemo v štiri korake, ki jih je opisal Mesec (1998): 1) urejanje gradiva, 2) določitev enot kodiranja, 3) odprto kodiranje ter 4) izbor in določitev relevantnih pojmov in kategorij. V nadaljevanju predstavljamo rezultate intervjujev s koordinatorji, mentorji, osebami, napoteni na delo v splošno korist, tožilko in sodnico.

6 Rezultati

V nadaljevanju predstavljamo rezultate analize odgovorov intervjuvancev. Odgovori koordinatorjev med centri za socialno delo in izvajalskimi organizacijami so predstavljeni v tabeli 1, odgovori mentorjev v izvajalskih organizacijah so predstavljeni v tabeli 2 in odgovori oseb, napoteni na delo v splošno korist, so predstavljeni v tabeli 3. Hkrati predstavljamo rezultate analize odgovorov zaposlenih na Okrožnem državnem tožilstvu v Ljubljani in Okrajnem sodišču v Ljubljani.

6.1 Koordinatorji v izvajalskih organizacijah

V tabeli 1 so predstavljeni rezultati analize odgovorov petnajstih koordinatorjev v organizacijah, ki izvajajo delo v korist skupnosti (nekateri koordinatorji so hkrati opravljali delo mentorjev – odgovori, ki se nanašajo na mentorstvo, so predstavljeni v tabeli 2). Izvajalske organizacije s področja ljubljanske regije so začele z izvajanjem dela v splošno korist

oziroma s sprejemanjem oseb na delo v splošno korist po letu 2004 (največ organizacij je začelo s tovrstno dejavnostjo v letu 2011 in 2013). Večina izvajalskih organizacij se je vključila v izvajanje dela v splošno korist na pobudo centrov za socialno delo. Trinajst koordinatorjev dela v splošno korist v izvajalskih organizacijah je poročalo, da komunikacija med njimi in centri za socialno delo poteka dobro, predvsem v obliki telefonskih pogovorov in po elektronski pošti, medtem ko sta koordinatorja v dveh organizacijah poročala o slabi komunikaciji, predvsem zaradi pomanjkanja izvajanja nadzora centrov za socialno delo. Za začetek dela v splošno korist je potreben podpis tripartitne pogodbe med centrom za socialno delo, izvajalsko organizacijo in osebo, napoteno na delo v splošno korist. Hkrati organizacije zagotavljajo osebi, ki pri njih izvaja delo v splošno korist, osnovne stvari (varstvo pri delu, zdravniški pregled, zdravstveno zavarovanje ter malico in pokritje stroškov prevoza na delo, če je oseba upravičena do socialnovarstvenih prejemkov) ter pripomočke za delo, če jih ta oseba potrebuje za izvajanje nalog.

Koordinatorji v izvajalskih organizacijah v začetnem pogovoru predstavijo organizacijo in potek dela osebi, napoteni na delo v splošno korist. Določene organizacije postavijo tudi vprašanja o kazni, medtem ko ima ena izmed organizacij pripravljen poseben vprašalnik, ki ga mora oseba izpolniti na začetnem pogovoru. Večina organizacij ima mešane do dobre izkušnje z osebami, ki so pri njih opravljal delo v splošno korist, le ena organizacija je imela z njimi izrazito slabe izkušnje. Skoraj polovica koordinatorjev je že zavrnila osebo po opravljenem začetnem pogovoru, saj so jih označili kot neprimerne za delo v njihovi organizaciji. Razpon števila ur, ki jih morajo opraviti osebe, napotene na delo v splošno korist, je obsegal od 45 ur do 750 ur. Več kot polovica obravnavanih organizacij na leto sprejme več kot pet oseb na delo v splošno korist. Večina koordinatorjev opravlja razgovore oziroma pogovore z osebami, ki opravljajo delo v korist skupnosti, in pa z mentorji, ki nadzorujejo te osebe, najmanj enkrat tedensko oziroma po potrebi.

Po opravljenem delu osebe morajo koordinatorji oziroma osebe, napotene na delo v splošno korist, napisati poročilo, ki vsebuje naslednje podatke: kdo, kdaj, evidenca ur, narava dela in obdobje opravljanja dela. Pri tem nekatere organizacije dodajo še pohvalo osebe, posebnosti v času dela, oceno in odnos do dela. Izkušnje s konflikti med zaposlenimi in osebami na delu v splošno korist, kjer je bil krivec za konflikt zaposleni, so imele tri izvajalske organizacije – večina je premestila osebo, ki je opravljala delo v splošno korist na drugo delovno mesto oziroma v drugo organizacijo. Več kot polovica koordinatorjev je menila, da ima tovrstna oblika kazni pozitiven učinek, medtem ko sta dva koordinatorja menila, da ta oblika kazni ni dovolj stroga oziroma ima negativen učinek na obsojence.

⁷ V študijo so bile zajete naslednje organizacije s področja ljubljanske regije: 1) Društvo upokojencev Ljubljana Tabor, 2) Viški vrtci, 3) Zavod Papiot Ljubljana, 4) Varstveno delovni center Tončke Hočevar, 5) Žale javno podjetje d. o. o, 6) Vrtec dr. France Prešeren, 7) Center Janeza Levca Ljubljana, 8) Zveza paraplegikov, 9) Vrtec H. C. Andersena, 10) Okrajno sodišče v Ljubljani, 11) Mladinski dom Malči Beličeve, 12) Društvo Altra, 13) Center za socialno delo Vič Rudnik, 14) Zavod za gozdove Slovenije, 15) Zveza Sonček, 16) Zveza prijateljev mladine Ljubljana Moste-Polje, 17) Okrožno državno tožilstvo v Ljubljani, 18) Center starejših Horjul, 19) Osnovna šola Mirana Jarca, 20) Zavod za oskrbo na domu Ljubljana in 21) Center Korak.

Tabela 1: Predstavitve rezultatov intervjujev s koordinatorji v izvajalskih organizacijah

VPRŠANJA	ODGOVORI											
Kdaj ste začeli s sprejetjem oseb za delo v korist skupnosti?	Takoj, ko se je začelo izvajati delo v splošno korist (1)			2004 (1)	2006 (1)	2007 (1)	2008 (1)	2009 (2)	2010 (1)	2011 (3)	2012 (1)	2013 (3)
Se se sami odločili za to ali vam je kdo predlagal?	Sami (3)			Druga organizacija (2)			Center za socialno delo (8)					Uporabnik (2)
Kako poteka komunikacija med vami in centrom za socialno delo?	Dobro, preko e-pošto in telefonskih pogovorov (13)										Ne najboljše (2)	
Katere oblike morate izpolniti, da oseba lahko dela pri vas?	Pogodba med nami, centrom za socialno delo in osebo, napoteno na delo v splošno korist (15)											
Kaj mora institucija zagotoviti osebi, ki opravlja družbeno koristno delo?	Osnovne stvari (malica, prevoz na delo, varstvo pri delu in zdravniški pregled) + pripomočki za delo (3)			Osnovne stvari (malica, prevoz na delo, varstvo pri delu in zdravniški pregled) + zavarovanje (6)			Osnovne stvari (malica, prevoz na delo, varstvo pri delu in zdravniški pregled) – varstvo pri delu (4)			Osnovne stvari (malica, prevoz na delo, varstvo pri delu in zdravniški pregled) – zdravniški pregled (2)		
Kako poteka začetni pogovor z osebo (predstavitev dela v instituciji)?	Predstavitev organizacije in dogovor o delu (11)			Predstavitev organizacije in dogovor o delu + vprašalnik za osebo (2)			Predstavitev organizacije in dogovor o delu + vprašanja o kazni (2)					
Kakšne so vaše izkušnje z ljudmi?	Dobre izkušnje (10)			Mešane izkušnje (4)					Slabe izkušnje (1)			
Se že kdaj zavrnil po začetnem pogovoru?	Da (7)			Ne (8)								
Koliko dni osebe v povprečju opravljajo delo v korist skupnosti?	45 ur (1)	105 ur (1)	155 ur (1)	160 ur (1)	164 ur (1)	220 ur (1)	233 ur (1)	240 ur (1)	300 ur (4)	450 ur (1)	720 ur (1)	750 ur (1)
Ali prihaja k vam veliko oseb, ki so jim odredili delo v korist skupnosti?	Da (nad 5 sprejetih oseb na leto) (8)											
Kako pogosto v času opravljanja dela naredite z osebo dodatni razgovor/pogovor?	Redko (manj kot enkrat tedensko) (2)			Po potrebi (5)					Redno (najmanj enkrat tedensko) (8)			
Kako izgleda poročilo o opravljenem delu?	Kratko (dopis, zahtevki) (4)			Daljša oblika zapisa (11)								
Katere podatke vsebuje poročilo o opravljenem delu?	Osnovne stvari (kdo, kdaj, evidenca ur, narava dela in obdobje opravljanja dela (13))			Osnovne stvari + pohvala osebe (2)								
Kako se komunicira z zaposlenimi, ki nadzorujejo to osebo pri delu?	Redko (enkrat ali dvakrat v času, ko je oseba pri nas na delu) (1)			Po potrebi (2)					Redno (vsak dan) (12)			
Kako odregirate, če je vzrok konflikta zaposleni in ne oseba, ki opravlja delo v korist skupnosti?	Še nismo imeli takšnega primera (12)											
Kako naredite evalvacijo dela te osebe po končanem delu?	Pogovor z osebo (7)			Osebo smo premesili v drugo organizacijo (3)								
Kakšen učinek ima kazen na to osebo?	Pozitiven učinek (8)			Mešani učinek (5)					Sami pripravijo poročilo (8)			
									Negativen učinek (2)			

* V oklepajih je navedeno število odgovorov koordinatorjev.

6.2 Mentorji v izvajalskih organizacijah

V tabeli 2 so predstavljeni rezultati analize odgovorov petnajstih mentorjev v organizacijah, ki izvajajo delo v korist skupnosti (nekateri mentorji so hkrati opravljali delo koordinatorjev – odgovori, ki se nanašajo na delo koordinatorjev, so predstavljeni v tabeli 1). Osnovne naloge mentorjev so predstavitev dela, nadzorovanje in spremljanje osebe, ki v izvajalski organizaciji opravlja delo v splošno korist. V organizacijah, kjer je mentor hkrati tudi koordinator, imajo ti nalogo, da napišejo končno poročilo, koordinirajo delo, naredijo ocenovane postopkov, obravnavajo posebnosti in predstavijo osebo uporabnikom v organizaciji. Večina mentorjev ima do oseb, napoteni na delo v splošno korist, velika pričakovanja. Od njih pričakujejo resnost, točnost, spoštljivost in zanesljivost pri delu. Večina mentorjev meni, da so za delo usposobljeni predvsem zaradi svoje izobrazbe in delovnih izkušenj. Pri delu z osebami, ki so napotene na delo v splošno korist, imajo mentorji mešane izkušnje, vendar izključno negativnih izkušenj niso imeli. S koordinatorjem se v času dela osebe sestajajo zelo različno (redko, po potrebi in redno).

Osebe, napotene na delo v splošno korist, večinoma same povedo, zakaj so bile napotene na delo in so o tem pripravljene govoriti. Le dva mentorja sta navedla, da napotene osebe o tem niso želele govoriti. Nadalje je pet mentorjev navedlo, da jih ne zanima, zakaj je oseba napotena na delo, v enem primeru so osebo predstavili zaposlenim in uporabnikom kot prostovoljca. Ure, ki jih osebe opravijo v organizaciji, se ponovno zelo razlikujejo. Deset organizacij je že imelo povratnike, ki so opravljali delo v splošno korist.

Mentorji po opravljenem delu v splošno korist z osebo opravijo evalvacijo dela v obliki pogovora in pripravijo poročilo o opravljenem delu osebe, napotene na delo v splošno korist. Podobno kot koordinatorji več kot polovica mentorjev meni, da ima ta oblika kaznovanja pozitiven učinek na obsojene osebe.

6.3 Osebe, napotene na delo v splošno korist

V tabeli 3 so predstavljeni rezultati analize odgovorov štirih oseb, ki so bile napotene na delo v splošno korist v izvajalskih organizacijah. Ena izmed oseb je bila napotena na delo v korist skupnosti zaradi kaznivega dejanja, druge pa v zvezi s storjenim prekrškom. Osebe so se za delo v splošno korist odločile same zaradi nezmožnosti plačila kazni, oziroma jim je bilo dosojeno kot alternativa zaporni kazni, ki jo tožilstvo predlaga zaradi obsojenčeve starosti. Dve osebi sta imeli dobre izkušnje s centroma za socialno delo. Njun odnos sta ocenili njihov kot korekten, medtem ko je ena oseba imela negativne izkušnje, ena pa ni želela odgovoriti na vprašanje.

Tri osebe so celotno kazen opravile v eni organizaciji, medtem ko je ena oseba opravila delo v splošno korist v dveh različnih organizacijah.

Osebe so bile pri storitvi prekrška oziroma kaznivega dejanja stare 18, 30 in 36 let. Njihova prvotna kazen je bila v treh primerih globa, v enem primeru pa zaporna kazen. Dve osebi sta opravili 40 ur dela, ena oseba 228 ur in ena 900 ur dela v splošno korist. Dve osebi nista imeli posebnih pričakovanj ob nastopu dela v splošno korist, medtem ko sta dve osebi pričakovali predvsem delo z uporabniki v izvajalski organizaciji. Napotene osebe so morale pred začetkom (in za odobritev) dela podati prošnjo na center za socialno delo, ena oseba pa je morala zahtevek za delo poslati še na policijo. Izvajalske organizacije so osebami, ki so bile upravičene do socialnovarstvenega dodatka, zagotovile malico in povračilo potnih stroškov, vsem osebami pa so zagotovile zdravniški pregled in varstvo pri delu ter zavarovanje. Osebe so delo opravljale v različnem časovnem razmiku (5,5 ure trikrat na teden, vsak dan, 5,5 ure vsak dan). V času dela v organizaciji so pomagali pri delu z uporabniki ali opravljali različna hišna dela. Dve osebi sta opravljali obe navedeni deli.

Večina oseb se je z mentorji srečevala enkrat na teden, medtem ko se je ena oseba srečala z mentorjem vsak dan. Vse osebe so menile, da je bil odnos zaposlenih do njih korekten. Prav tako nobena oseba ni imela težav v izvajalskih organizacijah. Izkušnja dela v splošno korist jim je prinesla osebno rast in nove izkušnje. Pri tem so navedli, da niso imeli slabih izkušenj, pozitivnost se je predvsem kazala pri delu z uporabniki in v korektnosti zaposlenih. Ena izmed oseb je ostala v nadaljnjih stikih z organizacijo, kjer pomaga kot prostovoljec.

6.4 Tožilstvo in sodišče

Tožilstvo vidi delo v splošno korist kot alternativno ali dodatno kazensko sankcijo, ki jo lahko zahteva namesto zaporne kazni, pogojne kazni ali vzgojnega ukrepa, saj meni, da povračilo škode (restitucija) ni dovolj. Delo v splošno korist se lahko dodeli v predkazenskem postopku, kjer se v fazi ovadbe obdolženi osebi ponudi tovrstno prestopanje kazni kot način odvrčanja od kazenskega postopka. V tem času se pregon odloži (nadaljuje se, če obdolženi ne izpolni naloženega dela). Ukrep dela v korist skupnosti se največkrat izreče v primerih mladoletnikov v predkazenskem postopku, saj je v interesu tožilca in obtoženega, da ne pride do postopka.

V primeru izrečene kazni zapora se ta lahko nadomesti z delom v splošno korist. Pri tem je pomembno stališče tožilca, ali je tovrstna kazen v posameznem primeru ustrežna – ni tako pogosta kot v primeru predkazenskega postopka. Pri pogojni obsodbi lahko tožilec poleg pogojne obsodbe predlaga

Tabela 2: Predstavitev rezultatov intervjujev z mentorji v izvajalskih organizacijah

VPRŠANJA	ODGOVORI			
	Osnovne stvari (nadzorovanje, spremljanje in predstavitev dela) (9)	Osnovne stvari + poročilo/ocena postopkov (3)	Osnovne stvari + koordinacija dela (2)	Osnovne stvari + predstavitev dela (1)
Kakšna je vaša naloga pri delu s temi osebami?	Brez pričakovanj (3)		Velika pričakovanja (resnost, točnost, spoštivost in zanesljivost) (12)	
Kakšna so vaša pričakovanja do oseb, napotilih na delo v splošno korist?	Da (izobrazba in delovne izkušnje) (11)		Ne (4)	
Ste usposobljeni za delo z osebami, napotimi na delo v splošno korist?	Da (izobrazba in delovne izkušnje) (5)		Negativne izkušnje (1)	
Kakšne so vaše pozitivne in negativne izkušnje?	Redko (4)	Po potrebi (3)	Redno (4)	Mentor opravlja tudi delo koordinatorja (4)
Kolikokrat se sestanete s koordinatorjem v času dela osebe pri vas?	Redno (4)		Mentor opravlja tudi delo koordinatorja (4)	
Kaj storite, kadar se izve, zakaj je bila oseba napotena k vam na družbeno koristno delo?	Sami povedo (9)		Me ne zanima (5)	
So osebe pripravljene govoriti z vami o storjenem kaznivem dejanju?	Da (13)		Ne (2)	
Koliko časa v povprečju osebe opravljajo delo v korist skupnosti?	Do 250 ur (4)	Nad 250 ur (4)	Različno (7)	
Imate povratnike?*	Da (10)		Ne (5)	
Kako naredite evalvacijo dela te osebe po končanem delu?	Pogovor z osebo (7)		Sami pripravijo poročilo (8)	
Kakšen učinek ima kazen na to osebo?	Pozitiven učinek (8)		Negativen učinek (2)	

* V oklepajih je navedeno število odgovorov mentorjev.

** Med povratnike smo prištevati osebe, ki so že opravljale delo v splošno korist.

poseben pogoj (nalogo), ki jo mora obsojenec izpolniti (delo v splošno korist je lahko ena od teh nalog). Za mladoletnike se delo v splošno korist izvaja v obliki vzgojnega ukrepa. Število vzgojnih ukrepov dela v splošno korist za mladoletnike se povečuje – v preteklosti so bile težave zaradi financiranja, zavarovanja mladoletnikov in povračila potnih stroškov (Filipčič, 2006a, 2006b). Delo v splošno korist se kaže kot dobra alternativa zaporni kazni za mladoletnike, saj tožilstvo meni, da je zapor za mladoletnike manj primerna sankcija.

Delo v splošno korist se dodeli po odločitvi sodišča na podlagi predloga obsojenca, ki presodi o primernosti tovrstnega ukrepa. Sodišče ima pristojnost, da za prekrške in zagrožene kazni do 2 let zopora (izključena so kazniva dejanja zoper spolno nedotakljivost) izreče kazen dela v korist skupnosti (en dan zopora je enak dvema urama dela). V večini primerov sodišče sledi predlogom tožilstva, v nasprotnem primeru je možen pritožbeni postopek. Pri presoji se upoštevajo storilčeve značilnosti, osebne okoliščine in teža dejanja. Želja tožilstva in sodišča je, da se oseba z opravljanjem dela v splošno korist nekaj nauči. V letu 2014 je bilo v Ljubljani na delo v splošno korist napotenih 41 oseb v predkazenskem postopku. V primerih odloženega pregona lahko oškodovanec sam predlaga delo v splošno korist. Prav tako obstaja možnost, da sodišče spremeni zaporno kazen v delo v splošno korist na prošnjo (predlog) obsojenca. Problematici so predvsem odvisniki, ki imajo »stare grehe«, tako je za njih bolj primerno delo v splošno korist kot pa pogojna obsodba. Sodišče navaja, da je sistem dela v splošno korist v primeru prekrškov dobro urejen, medtem ko je sistem dela v splošno korist v primeru kaznivih dejanj slabše urejen, saj storilec prekrška, če izpolnjuje zakonske pogoje, lahko takoj zaprosi za delo v splošno korist, medtem ko nekateri storilci kaznivih dejanj zaprosijo za delo v korist skupnosti šele po nekaj pogojnih obsodbah.

Tožilstvo ali sodišče oseb v času njihovega opravljanja dela v splošno korist ne spremlja – to naj bi bila naloga probacijske službe (v Sloveniji naloge nadzora opravljajo Centri za socialno delo). Tožilstvo zanima le, ali je oseba opravila naloženo delo ali ne. S centri za socialno delo tožilstvo in sodišče sodelujeta dobro, vendar poudarjata pomen človeškega dejavnika. Tožilstvo se med postopkom dogovori s centri za socialno delo, ali bi bilo za neko osebo primerno delo v okolici njenega domovanja. Tožilstvo je poudarilo, da se število primerov dela v splošno korist povečuje.

6.5 Posvet o izvrševanju kazenskih sankcij dela v splošno korist

Aprila 2016 (22. 4. 2016) je na Fakulteti za varnostne vede Univerze v Mariboru potekal posvet o izvrševanju kazenskih sankcij dela v splošno korist. Posveta se je udeležilo 25 oseb iz sodišča, tožilstva, centrov za socialno delo in izvajalskih or-

ganizacij z območja ljubljanske regije, ki so bile vključene v študijo o delu v korist skupnosti kot oblike alternativne kazenske sankcije v Slovenije. Po začetnih predstavitvah (Plesničar (2016): Ovire pri izrekanju kazni dela v splošno korist; Nose (2016): Potek dela v splošno korist v Centru Janeza Levca v Ljubljani; Kos (2016): Potek dela v splošno korist v Zvezi Sonček in Mrhar-Prelič (2016): Probacija), ki so nastale v okviru pričujoče raziskave izvajanja dela v korist skupnosti na območju ljubljanske regije so bili predstavljeni rezultati raziskave (Meško, Hacin in Žiberna, 2016), ki so služili kot izhodišče za nadaljnjo razpravo.

Udeleženci posveta so se strinjali o tem, da je bistvo dela v splošno korist, da oseba ostane v skupnosti, kjer ji je do neke stopnje omejena svoboda, hkrati pa se ji naložijo dodatne obveznosti, ki jih mora opraviti.

Predstavniki tožilstva so poudarili učinkovitost sankcije dela v splošno korist za mladoletnike. Obenem so opozorili na težavo geografske razpršenosti akterjev, ki sodelujejo pri izvajanju dela v korist skupnosti. V zvezi z razpršenostjo so poudarili pomen izobraževanj za uslužbenca tožilstva, s katerimi bi se seznanili z možnostmi, kam lahko napotijo osebo, kar bi omogočilo lažje in kakovostnejše odločanje.

Predstavniki centrov za socialno delo so poudarili problematiko pomanjkanja kadra (potreba po dodatnem usposabljanju in srečanjih delavcev na regionalni ravni, saj se potrebe regij v Sloveniji razlikujejo) in zakonsko neurejenost področja dela v splošno korist (opozorili so na pomanjkanje zakonske ureditev v primerih, ko oseba kljub pozivom ne opravi dela v korist skupnosti). Nadalje so opozorili, da, čeprav večino dela za začetek izvajanja dela v korist skupnosti opravijo centri za socialno delo, večina dogovorov med izvajalsko organizacijo in osebo, napoteno na delo v korist skupnosti, poteka mimo njih, kar kaže na težavo v komunikaciji med akterji.

Predstavniki iz izvajalskih organizacij so opozorili na to, da bi predstavniki centrov za socialno delo morali spoznati potrebe posamezne organizacije, saj bi jim le tako lahko poslali »ustrezne« osebe. Poudarili so, da imajo organizacije z osebo, ki jo sprejmejo, da pri njih opravlja delo v korist skupnosti, veliko dela (uvajanje, birokracija, spremljanje itd.). Predlagali so uvedbo dodatka za mentorstvo in podali pobudo za skrajšanje in poenostavitev birokratskega postopka. Nadalje so podali priporočilo, da bi bile tovrstne sankcije primerne tudi za osebe z daljšimi kaznimi, saj bi se na ta način več naučile. Hkrati so poudarili, da vse izvajalske organizacije (s seznama izvajalskih organizacij) v Sloveniji ne sprejemajo oseb na delo v korist skupnosti.

V zvezi z izvrševanjem dela v splošno korist se je poudarjala vloga probacijske službe, ki je trenutno še v fazi usta-

Tabela 3: Predstavitev rezultatov intervjujev z osebami, napoteni na delo v splošno korist

VPRAŠANJA	ODGOVORI			
Ste bili na delo v korist skupnosti napoteni zaradi prekrška ali kaznivenga dejanja?	Kaznivo dejanje (1)		Prekršek (3)	
Zakaj ste se odločili za to kazen?	Zaradi okoliščin (1)	Alternativa zaporu (1)		Sam sem se odločil (2)
Zakaj mislite, da se je v vašem primeru sodnik odločil za to kazen?	Finance (2)		Starost (1)	
Kako bi ocenili razgovor s centrom za socialno delo?	Slabo (1)		Dobro (2)	
Ste imeli na voljo več institucij za opravljanje dela v korist skupnosti ali samo to?	Da (1)		Ne (2)	
Kako bi ocenili izkušnjo s centrom za socialno delo?	Slabo (1)		Dobro (2)	
So bili na centru za socialno delo do vas korektni?	Da (2)		Ne (1)	
Koliko ste bili stari, ko se je dejanje zgodilo?	30 let (1)	18 let (1)		36 let (1)
Kakšna je bila vaša prvotna kazen?	Globa (3)		Zaporna kazen (1)	
Zakaj ste se odločili za delo v korist skupnosti?	Nezmožnost plačila (3)		Alternativa zaporu (1)	
Koliko ur dela v korist skupnosti ste morali opraviti?	228 ur (1)	900 ur (1)	40 ur (1)	40 ur (1)
Kakšna so bila vaša pričakovanja, ko ste prvič prišli v organizacijo na delo v korist skupnosti?	Brez pričakovanj (2)		Delo z uporabniki (2)	
Ste vse ure dela v korist skupnosti opravili v eni organizaciji?	Da (3)		Ne (1)	
Kaj vse ste morali urediti, da ste prišli na delo v korist skupnosti v to organizacijo?	Prošnja na center za socialno delo (pozitiven odgovor) in napotitev na delo v organizacijo (1)	Sam sem se vse dogovoril, center za socialno delo je podpisal potrebne dokumente (1)	Zahvevek na policijo – sodišče – center za socialno delo (1)	Varstvo pri delu, zdravniški izpit in izpite, da lahko opravljam delo z osebami (1)
Kaj vse so vam v organizaciji zagotovili v času dela v korist skupnosti?	Malica, prevoz na delo, varstvo pri delu in zdravniški pregled (3)		Zdravniški pregled (1)	
Kako ste si razporedili delo?	5,5 ure trkrat na teden (1)	5,5 ure na dan (1)		Vsak dan (dopolodne in popoldne) (2)
Kaj ste delali v času dela v organizaciji?	Delo z uporabniki (2)		Hišna dela in delo z uporabniki (2)	
Kako pogosto ste se srečevali z mentorjem in koordinatorjem ter naredili dodatni razgovor?	Vsak dan (1)		Enkrat na teden (2)	
Kako so ravnali z vami v organizaciji?	Korektno (3)			
Ste komu v organizaciji povedali, zakaj ste bili napoteni na delo v korist skupnosti?	Da (3)			
Kaj vam je prinesla izkušnja dela v korist skupnosti?	Osebnostna rast (2)		Novo izkušnje (1)	
Ste se česa naučili?	Da (2)		Ne (1)	
Ste imeli med delom v organizaciji kakršnekoli težave?	Ne (3)			
Kakšne so vaše pozitivne in negativne izkušnje?	Ni negativnih (1)	Pozitivne (delo z uporabniki) (2)		Pozitivne (korektnost zaposlenih) (1)
Še obiskujete uporabnike v organizacijah ali zaposlene?	Da (1)		Ne (2)	

* V oklepajih je navedeno število odgovorov oseb, napoteni na delo v splošno korist.

navljanja. V prihodnosti naj bi imela probacijska služba pomembno vlogo pri: 1) podpori tožilstvu in sodišču (socialna in psihološka ocena, ocena begosumnosti), 2) usmerjanju storilcev kaznivih dejanj (pomoč pri izvajanju dela v korist skupnosti in odvracanje), 3) pomoči za predčasno odpuščene obsojence in 4) pomoči širši skupnosti, ki jo je prizadelo določeno kaznivo dejanje (pomoč žrtvam).

7 Razprava

Delo v splošno korist se najpogosteje izvaja v samoupravnih lokalnih skupnostih. Pripravljenost organizacij, da prostovoljno postanejo izvajalske organizacije, je pomemben kazalnik podpore javnosti tovrstni obliki alternativnega kaznovanja in njihovega interesa za dodatno delovno silo. Iz analize odgovorov koordinatorjev in mentorjev je razvidno, da se večina izvajalskih organizacij odloči za sprejemanje oseb na delo v splošno korist na pobudo centrov za socialno delo oziroma se posamezne organizacije odločijo za ta korak, ker potrebujejo pomoč pri delu. Kljub dvajsetletni zakonski ureditvi dela v korist skupnosti je analiza podatkov pokazala, da so organizacije na območju Ljubljane začele sprejemati osebe na delo po letu 2004 (večina od leta 2011 do 2013).

Specifičnost narave dela v posameznih organizacijah je glavni razlog, da so organizacije previdne pri sprejemanju oseb na delo v korist skupnosti. Večina izvajalskih organizacij ne bi mogla delovati brez prostovoljcev in oseb, ki opravljajo delo v splošno korist. Dejstvo je, da se število izvajalskih organizacij ne more povečevati v nedogled, zato menimo, da bi bilo koristneje spodbuditi izvajalske organizacije, ki so že na seznamu izvajalskih organizacij, k boljši odzivnosti za sprejem oseb. V trenutnih razmerah delo v korist skupnosti predstavlja le 1 % vseh izrečenih kazni.⁸ Primerjava števila izrečenih zapornih kazni in deleža njihovega izvrševanja v obliki dela v korist skupnosti je pokazala, da število zapornih kazni raste od leta 2011, neodvisno od alternative dela v splošno korist. Kljub temu ne moremo trditi, da sankcije dela v splošno korist ne vplivajo na zmanjševanje oziroma večanje števila zapornikov, saj se izrekajo v premajhnem obsegu. Prav tako ne moremo govoriti o širjenju mreže kazenskega pravosodja, na kar je opozoril Aebi s sodelavci (2015) in Dvornik (2016).

⁸ Število izrečenih alternativnih kazenskih sankcij dela v splošno korist je bilo naslednje: 1) leta 2011 je bilo izrečenih 73 kazni dela v korist skupnosti, 2) leta 2012 je bilo izrečenih 61 kazni dela v korist skupnosti, 3) leta 2013 je bilo izrečenih 82 kazni dela v korist skupnosti in 4) leta 2014 je bilo izrečenih 52 kazni dela v korist skupnosti (Svet Evrope, 2011, 2012, 2013, 2014). Podatki so pomanjkljivi, saj zajemajo le primere, ko je bilo delo v korist skupnosti določeno posebej s sklepom, ne pa primerov, ko je bilo določeno v sodbi.

Analiza odgovorov, zaposlenih v izvajalskih organizacijah, je pokazala dobro sodelovanje organizacij s centri za socialno delo. Nadalje smo ugotovili, da se nihče izmed zaposlenih v izvajalskih organizacijah ni osebno sestal z uslužbenci s centra za socialno delo (komunikacija je potekala po telefonu ali elektronski pošti). Pomanjkanje osebne komunikacije vpliva na to, da v mnogih primerih centri za socialno delo ne vedo, kakšne osebe bi bile primerne za delo v določeni izvajalski organizaciji. Menimo, da bi obisk uslužbenec centrov za socialno delo v izvajalskih organizacijah izboljšal njihovo predstavo o tem, kakšne osebe določena organizacija potrebuje. To bi omogočalo napotitev »pravih« oseb v »pravo« organizacijo. Pomembnost človeškega dejavnika za kakovost dela je poudarjalo tudi tožilstvo, saj je odvisno od posameznika, koliko energije oziroma koliko se bo ta oseba osredotočila na posamezen primer.

Nadalje smo ugotovili, da je več kot polovica zaposlenih v organizacijah poročala o nezadostni usposobljenosti za delo z osebami, napoteni na delo v splošno korist (večinoma so osebe samouki oz. jih vključijo v delo, pred tem pa jih seznanijo s pravili). Kljub temu so osebe, ki so opravljale delo v splošno korist, poudarjale strokovnost in dobre izkušnje s centri za socialno delo in z izvajalskimi organizacijami. Na podlagi ugotovitev trdimo, da sodelovanje med izvajalskimi organizacijami, centri za socialno delo, tožilstvom in osebo, napoteno na delo v splošno korist, na območju ljubljanske regije poteka korektno in na zelo visoki ravni. Glede na to, da se probacijska služba v Sloveniji ustanavlja, bi bilo treba razmisliti tem, da bi ta služba izvajala koordinacijo in nadzor izvajanja dela v splošno korist. Pomagala bi tožilstvu in sodiščem pri odvracanju storilcev od novih kaznivih dejanj; predčasno odpuščenim in končno tudi širši skupnosti, ki jo je prizadelo neko kaznivo dejanje (pomoč žrtvam, usmerjanje storilcev v dejavnosti, ki so skladne z našimi vrednotami).

Opravljen študija predstavlja sodelovanje med različnimi subjekti pri izvrševanju alternativne kazenske sankcije dela v splošno korist in nekatere značilnosti izvajanja sankcije dela v splošno korist. Hkrati predstavlja izhodišče za nadaljnje raziskovanje možnosti implementacije dela v splošno korist v Sloveniji. Nadaljnje raziskovanje bi se moralo osredotočiti na: 1) izvedbo študije o sodelovanju med subjekti na nacionalni ravni, 2) identifikaciji mogočih izvajalskih organizacij v Sloveniji, 3) oblikovanju standardov za merjenje učinkovitosti alternativne kazenske sankcije dela v korist skupnosti, 4) možnosti za izobraževanje osebja v izvajalskih organizacijah, 5) preučevanje možnosti za boljšo implementacijo dela v splošno korist kot alternative zaporne kazni ter 6) vlogo in učinkovitost probacijske službe na področju alternativnih kazenskih sankcij.

Literatura

- Aebi, M. F., Delgrande, N. in Marguet, Y. (2015). Have community sanctions and measures widened the net of the European criminal justice systems? *Punishment and society*, 17(5), 575–597.
- Bele, I. (2001). *Kazenski zakonik s komentarjem, Splošni del*. Ljubljana: GV Založba.
- Bottoms, A., Gelsthorpe, L. in Rex, S. (2011). *Community penalties-change and challenges*. New York: Willan publishing.
- Canton, R. (2009). Contemporary probation in Europe: Some reflections. *EuroVista*, 1(1), 2–9.
- Center za socialno delo Maribor. (2016). *Družbeno koristno delo*. Pridobljeno na <http://csd-mb.si/dejavnosti/varstvo-odraslih/obravnavna-odraslih-storilcev-kaznivih-dejanj/delo-v-sposno-korist/>
- Centre for Social Justice. (2014). *Sentences in the community: reforms to restore credibility, protect the public and cut crime*. London: Centre for Social Justice. Pridobljeno na http://www.centreforsocialjustice.org.uk/UserStorage/pdf/Pdf%20reports/CSJ_Community_Sentencing_Report_WEB-final.pdf
- Dežman, Z. (2011). Alternativne kazenske sankcije s poudarkom na 3. in 4. odstavku 86. člena KZ-1. *Pravosodni bilten*, 32(1), 41–61.
- Dvornik, M. (2016). *Alternativni načini izvrševanja kazni zapora* (Magistrska naloga). Ljubljana: Pravna Fakulteta, Univerza v Ljubljani.
- Evropski parlament. (2011). *Resolucija Evropskega parlamenta o pogojih izvrševanja pripora in zaporne kazni*. Pridobljeno na <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P7-TA-2011-585>
- Filipčič, K. (2006a). Delo v korist skupnosti – nov način prevzgoje mladoletnih prestopnikov v Sloveniji. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 57(1), 28–41.
- Filipčič, K. (ur.) (2006b). *Uvajanje vzgojnih ukrepov dela v korist skupnosti in socialnih treningov*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti.
- Kazenski zakon Republike Slovenije [KZ-94]. (1994). *Uradni list RS*, (63/94).
- Kazenski zakonik [KZ-1]. (2008). *Uradni list RS*, (55/08).
- Kmet, S. (2007). Delo v korist skupnosti in socialni treningi kot obliki odgovora na kriminaliteto. *Pravna praksa*, 26(24/25), 2–6.
- Kos, H. (2016). *Delo v splošno korist v Zvezi Sonček*. Pridobljeno na <http://www.fvv.um.si/dsk/assets/pdf/Helena-Kos.pdf>
- Kristoffersen, R. (2010). *Correctional Statistics of Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden 2004–2008*. Kriminalomsorgens utdanningssenter. Oslo: Correctional Service of Norway Staff Academy.
- Mesec, B. (1998). *Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Meško, G., Hacin, R. in Žiberna, P. (2016). *Predstavitev rezultatov študije o izvajanju dela v splošno korist kot oblike alternativne kazenske sankcije v Sloveniji*. Pridobljeno na <http://www.fvv.um.si/dsk/assets/pdf/Gorazd-Mesko.pdf>
- McFarlane, A. (2010). *Can community sentences replace jail?* Pridobljeno na <http://www.bbc.com/news/magazine-10725163>
- Ministrstvo za pravosodje. (2016). *Alternativno prestajanje kazni*. Pridobljeno na http://www.mp.gov.si/si/o_ministrstvu/ursiks_organ_v_sestavi/izvrsevanje_kazenskih_sankcij/alternativno_prestajanje_kazni_zapora/
- Mrhar-Prelič, D. (2016). *Probacija*. Pridobljeno na <http://www.fvv.um.si/dsk/assets/pdf/Danijela-Mrhar-Prelic.pdf>
- Nose, I. (2016). *Delo v splošno korist v Centru Janeza Levca Ljubljana*. Pridobljeno na <http://www.fvv.um.si/dsk/assets/pdf/Irena-Nose.pdf>
- Organizacija združenih narodov [OZN]. (1990). *Minimalna pravila OZN o skupnostnih sankcijah (Tokijska pravila)*. Pridobljeno na <http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/tokyorules.pdf>
- Petrovec, D. (2000). Delo v korist humanitarnih organizacij ali lokalne skupnosti. V L. Bavcon (ur.), *Uveljavljanje novih institutov kazenskega materialnega in procesnega prava* (str. 84–94). Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
- Petrovec, D. (2015). Alternativne sankcije. V A. Šelih in K. Filipčič (ur.), *Kriminologija* (str. 202–204). Ljubljana: Ius software, GV Založba in Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani.
- Petrovec, D., Plesničar, M. M. in Kravanja, A. (2015) Penologija. V K. Filipčič in A. Šelih (ur.), *Kriminologija* (str. 183–233). Ljubljana: Ius software, GV založba in Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani.
- Plesničar, M. M. (2016). Ovine pri izrekanju dela v splošno korist. *Posvet o izvrševanju kazenskih sankcij dela v splošno korist*. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede. Pridobljeno na <http://www.fvv.um.si/dsk/assets/pdf/Mojca-Plesnicar.pdf>
- Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o izvrševanju kazni zapora. (2008) *Uradni list RS*, (62/08).
- Robert Wood Johnson Foundation. (2016). *Structured interviews*. Pridobljeno na <http://www.qualres.org/HomeStru-3628.html>
- Robinson, G. in McNeill, F. (ur.). (2015). *Community punishment: European perspectives*. London: Routledge.
- Slana, T. (2014). *Delo v splošno korist v prekrškovnem in kazenskem pravu* (Diplomsko delo). Kranj: Fakulteta za državne in evropske študije.
- Svet Evrope. (1992). *Priporočilo Sveta ministrov o evropskih pravilih skupnostnih sankcij in ukrepov*. Pridobljeno na <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016804d5ec6>
- Svet Evrope. (2000). *Priporočilo Sveta Ministrov o izboljšanju implementacije evropskih pravil o skupnostnih sankcijah in ukrepih*. Pridobljeno na <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016804e8c38>
- Svet Evrope. (2011). *Council of Europe annual penal statistics - SPACE II*. Pridobljeno na http://wp.unil.ch/space/files/2011/02/Council-of-Europe_SPACE-II-2011-E.pdf
- Svet Evrope. (2012). *Council of Europe annual penal statistics - SPACE II*. Pridobljeno na http://wp.unil.ch/space/files/2011/02/Council-of-Europe_SPACE-II-2012_Final-report_140417.pdf
- Svet Evrope. (2013). *Council of Europe annual penal statistics - SPACE II*. Pridobljeno na http://wp.unil.ch/space/files/2011/02/Council-of-Europe_SPACE-II-2013-E_Final_150205.pdf
- Svet Evrope. (2014). *Council of Europe annual penal statistics - SPACE II*. Pridobljeno na http://wp.unil.ch/space/files/2016/05/SPACE-II_report_2014-final.pdf
- Šelih, A. (2007). Kazenske sankcije in morebitne spremembe. V A. Šelih (ur.), *Sodobne usmeritve kazenskega materialnega prava* (str. 261–271). Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti.
- Van Zyl Smit, D., Snacken, S. in Hayes, D. (2015). One cannot legislate kindness: Ambiguities in European legal instruments on non-custodial sanctions. *Punishment and society*, 17(1), 3–26.
- Vrhovno sodišče Republike Slovenije. (2010). *Sodba I lps 47773/2010-124*. Pridobljeno na http://www.sodisce.si/znanje/sodna_praksa/vrhovno_sodisce_rs/2012032113046943/
- Zakon o brezplačni pravni pomoči [ZBPP]. (2004). *Uradni list RS*, (96/04).

42. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku [ZKP-M]. (2014). *Uradni list RS*, (87/14).
43. Zakon o prekrških [ZP-1]. (2011). *Uradni list RS*, (29/11).
44. Zakon o spremembah in dopolnitvah Kazenskega zakonika [KZ-1B]. (2011). *Uradni list RS*, (91/11).
45. Zakon o spremembah in dopolnitvah Kazenskega zakonika [KZ-1C]. (2015). *Uradni list RS*, (54/15).
46. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij [ZIKS-1F]. (2015). *Uradni list RS*, (54/15).
47. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o prekrških [ZP-1]]. (2016). *Uradni list RS*, (32/16).

Implementation of community service – a qualitative study in the Ljubljana region

Gorazd Meško, Ph.D., Professor of Criminology and Head of the Institute of Criminal Justice and Security, Faculty of Criminal Justice and Security, University of Maribor, Slovenia. E-mail: gorazd.mesko@fvv.uni-mb.si

Rok Hacin, M.A., Assistant in Criminology and junior research fellow, Faculty of Criminal Justice and Security, University of Maribor, Slovenia. E-mail: rok.hacin@fvv.uni-mb.si

Petra Žiberna, M.A. student, Faculty of Criminal Justice and Security University of Maribor, Slovenia. E-mail: petra.ziberna@student.um.si

Mojca M. Plesničar, Ph.D., Assistant Professor of Law, Institute of Criminology at Ljubljana Faculty of Law, Slovenia. E-mail: mojca.plesnicar@pf.uni-lj.si

The paper focuses on the implementation of community service as an alternative form of punishment in Slovenia. In the first part, we focus on the evolution of legal foundations of community service in Slovenia and present the actors implementing community service. The second part includes the results of the preliminary study on community service as a form of alternative sentencing in the Ljubljana region. For the purposes of the paper, we conducted structured interviews with mentors, coordinators, judge, prosecutor, and persons sentenced to community service, from 21 implementing organizations, social work centres, courts, and the prosecutor's office. The results show that despite a long-standing statutory regulation of community service, organizations in the Ljubljana region began to accept persons sentenced to community service no sooner than in 2004, the great majority of them between 2011 and 2013. Communication between social work centres and organizations is good despite a lack of personal communication (in most cases, it is conducted via telephone or email). Furthermore, we found that more than half of the employees in the organizations feel they are not sufficiently trained to work with persons sentenced to community service, who, in turn, highlight high levels of professionalism in and their good experiences with social work centres and staff in the implementing organizations. Based on the findings, we can conclude that the cooperation between implementing organizations, social work centres, prosecutor's office, and persons sentenced to community service in the Ljubljana region is carried out adequately. Nevertheless, it would be necessary to enhance the exchange of information as well as promote the discussion on good community service practices. Undoubtedly, an important role to be developed in the future community service implementation will be that of the probation service providing assistance and support to the prosecutor's office and courts, the prisoners having gained early release, and a wider community.

Keywords: alternative sentencing, community service, Ljubljana region, Slovenia

UDC: 343.8